
Joan Fuster, la intel·ligència

JOAN F. LOPEZ CASASNOVAS*

El 1967 Manuel Sanchis Guarner, a l'epíleg de la 3ª edició de *La llengua dels valencians*, deixava escrit aquests mots: "La il·lusió és encara el somni temptador dels homes, si bé no tothom és capaç d'una gran il·lusió ni tampoc una gran il·lusió es troba en girar qualsevol cantonada". Tres anys abans, Joan Fuster en el seu *Diccionari per a ociosos* declarava: "M'agradaria d'escriure una apologia de l'escepticisme". Entre la il·lusió de M.S.G. –açò sí, posant els peus en terra ("Estudieu la circumstància i descobriu vosaltres mateixos els fets històrico-culturals, geogràfico-econòmics, sociològics, etc. del vostre poble, del vostre país, del vostre moment. I després d'una crítica objectiva, admitiu-ne els resultats. Res d'evasions covardes, peresoses ni acomodaticies, sinó l'acceptació conscient de les condicions que heu trobat en el vostre grup comunitari...")– i l'actitud cautelosa escèptica, al costat de la raó, és a dir del dubte metòdic per arribar a encertar, que caracteritza la tas-

ca intel·lectual de Joan Fuster... No sé si pot ser adient analitzar la construcció nacional del país o dels Països Catalans des de la tensió generada per aital dialèctica. No ho sé. Però crec que la lectura de l'obra fusteriana, en temps de perplexitats i de qualque rebrot de sectarisme entre nosaltres, ciutadans (?) d'una nació sense Estat, esbocinada en "comunitats" heterònomes, és un deure nacional o quelcom així.

Ara o mai titula el quadern n° 20 de "3 i 4" (1981), on s'apleguen un reguitzell d'anàlisis i de propostes ben lúcides. Arran de les campanyes promogudes pel nacionalisme espanyol articulat entorn al diari ABC i alguns dels seus escriptors orgànics contra el programa d'immersió lingüística de la Generalitat de Catalunya o els histriònics o histèrics defensors del "valenciano" o de "lo nostro" (versió mallorquina), cobren força profètica els mots de Joan Fuster tot comentant el "Estado de las autonomías": "El restabliment del català en uns mínims graus d'oficialitat implicaria serioses ruptures en tots els escalafons burocràtics –des dels mestres d'escola a l'Administració de Justícia, passant per mil oficines–, i això no ho consentiran sense infinites resistències". Però Joan Fuster en cap cas no era un il·lús i hi afegia: "Ja sé que val més una mica que no res, i hem d'acceptar les coses com vénen. No ens hi hauríem de resignar, però".

De fet, Manuel Sanchis Guarner i Joan Fuster no estan gens lluny, ans prou que es complementen. La gran il·lusió d'uns Països Catalans lliures, cultes,

oberts al món des de llur identitat irrenunciable, esdevé un programa de treball polític, educacional, cultural en un sentit ample; o sigui, fet des de la intel·ligència, que, com es sap, té dues funcions bàsiques: conèixer allò que ens envolta i inventar possibilitats en allò real. Seguint J. A. Marina (*Teoría de la inteligencia creadora*), "la veritable intel·ligència és la que té projectes per modificar la realitat", i aquesta realitat és contemplada com un tot. Ara bé "la creativitat, per funcionar, necessita tenir molta informació i esquemes vius, i això es guarda en la memòria". Potser aquí trobarem el sentit de l'erudició en Joan Fuster, informació màxima, però com a esquemes vius, per elaborar projectes de transformació. En el fons, hi ha la clàssica idea de "L'home, mesura de totes les coses", que, superant els sentiments de predestinació, recupera la seva condició de ser amb voluntat, amb voluntat, si més no, d'autodeterminar-se com a individu i en tant que fa part d'un poble. En voleu més?

* Professor d'Ensenyament Secundari.